

תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית¹

ד"ר עופר ישראלי²

תוכן העניינים

1	א. מבוא.....
3	ב. תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית: רקע.....
4	ב. 1. היקף ואיכות הארסנל הגרעיני האיראני ומידת הסיכון לישראל.....
5	ב. 2. הנכונות האמריקאית להרתיע את איראן והשלכותיה על ישראל.....
5	ג. תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית: איומים והפחתת הסיכון.....
8	ג. 1. הפחתת הסיכון לשימוש איראני בפצצה.....
9	ג. 2. הרתעה.....
11	ג. 3. התמודדות ישראל עם איומים נוספים של הפצצה האיראנית.....
12	ד. איראן גרעינית: הזדמנויות לישראל.....

תקציר. איראן צועדת בעקביות ובעקשנות לעבר הפצצה. למרות מאמץ האיתנים שמשקיעה ישראל בבלימתה היא עלולה להיכשל. ואולם, כישלון ישראלי למנוע הגרעין מאיראן אינו מחייב כישלון כולל. אפילו אם תיכשל ירושלים במאמציה למנוע את הפצצה מטהראן היא עדיין יכולה וחייבת להכיל איראן גרעינית ולהפחית ככל האפשר את הסכנה שעשויה להיות מושתת עליה ממזרח. מן הטעם הפשוט שלא תיוותרנה בידיה אפשרויות פעולה אחרות. ישראל צריכה לפתח בהקדם שני אפיקים אסטרטגיים נפרדים שיפעלו ויופעלו במקביל ויתמכו ויתמכו הדדית. גם אם הסיכוי למנוע מאיראן את הפצצה קטן, המאכלת שעלולה להתנופף מעל ראשה מחייבת את ירושלים לדבוק במאמציה. לפיכך, לצד המשך מאמצי הבלימה המקיפים ותוך שמירה על זהירות מופלגת שלא שכלם בפעולותיה שלה, נדרשת ירושלים לפתח בהקדם 'תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית'.

א. מבוא

איראן צועדת בעקביות ובעקשנות לעבר הפצצה. היא מסרבת בתוקף להתכופף בפני הלחץ הבינלאומי המתהדק. למרות הסנקציות המתגברות המוטלות על טהראן, היא איננה משנה את דרכיה ומפירה בעקביות החלטות עבר של האו"ם הקוראות לה להשהות את העשרת האורניום. היא גם מהתלת בהצלחה מרובה בפקחים המיומנים של הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית.

למרות מאמץ האיתנים שמשקיעה ישראל בבלימת איראן, היא עלולה להיכשל. בסופו של יום עשויה ירושלים לגלות כי טרחתה הייתה לשווא וכי איראן מחזיקה ברשותה ארסנל גרעיני מצומצם, אך מאיים. ישראל, כמי שאיראן גרעינית תשנה באופן מהותי את כל אורחות חייה דורות לעתיד, חייבת לפעול לאור הנחה זו באופן מידי ובכל רבדי החיים – הביטחוניים כמו האזרחיים, בזירה הפנימית כמו ביחסיה עם הקהילה הבינלאומית. כל מסקנה אחרת מתכחשת למציאות הקשה העומדת בפתח ועלולה להוביל את מדינת היהודים לעברי פי פחת.

בזמן שהן האפיק הדיפלומאטי והן הסנקציות המתוכננות אינם מבטיחים הצלחה, כך גם

1 גרסה ארוכה של מאמר זה נכתבה בשנת 2009 והוצגה בפורומים שונים. הוא מפורסם כיום בגרסה מצומצמת ומצונזרת בה הושמטו מספר חלקים.

2 ד"ר עופר ישראלי מלמד 'תיאוריה של היחסים הבינלאומיים' וקבלת-החלטות במדיניות-חוץ' במרכז הבינתחומי בהרצליה ובאקדמיה הצבאית לקצונה האסטרטגית והטקטית. בשנים 2009-2011 היה ד"ר ישראלי חוקר אורח באוניברסיטת ג'ורג'טאון, וואשינגטון. מחקר הפוסט-דוקטורט שלו עסק ב'תיאוריות מורכבות של היחסים הבינלאומיים'.

* For the English version of this paper, see: Ofer Israeli, "An Israeli Plan B for a Nuclear Iran," *Middle East Review of International Affairs (MERIA) Journal*, Vol. 16, No. 2 (June 2012), pp. 52-60. <http://www.gloria-center.org/wp-content/uploads/2012/07/Israeli-revised-YA-au1-PDF.pdf>

תקיפה צבאית מצומצמת - ישראלית, אמריקאית, ואף משולבת - לא תמנע בהכרח את הפצצה מאיראן. פעולה מעין זו לא תוביל ככל הנראה לריכוך עמדות שלטון האיטוללות בטהראן או לנפילתו. ניסיון העבר מלמד שהתוצאה עשויה להיות מנוגדת. תחת למנוע מאיראן את הפצצה עלולה תקיפה צבאית להוביל את טהראן להקשיח את עמדותיה כלפי פנים ולפעול נחרצות להשתקת תנועות האופוזיציה. תקיפה אף עשויה ללכד את המוני העם האיראני סביב הנשיא מחמוד אחמדינג'אד ולספק למשטר האיטוללות את התמיכה הנדרשת לו מבית להמשך דהירה חסרת מעצורים אל עבר הפצצה.

האפשרויות העומדות כיום בפני ירושלים מצומצמות. כולן רעות. איראן גרעינית תהיה מסוכנת לישראל. הַכְלָתָה תהיה קשה. לדעת רבים היא עשויה להיכשל. אולם במידה ואיראן תתגרען תהיה חייבת ישראל לפנות לאפיק זה וללמוד לחיות עם איראן גרעינית. מן הטעם הפשוט שלא תינותרנה בידיה אפשרויות פעולה אחרות.

כישלון ישראלי למנוע הגרעין מאיראן אינו מחייב כישלון ישראלי כולל. פצצה איראנית איננה בגדר איום שלא ניתן להתמודד עמו. אפילו אם תיכשל ירושלים במאמציה למנוע את הפצצה מטהראן היא עדיין יכולה וחייבת להכיל איראן גרעינית ולהפחית ככל האפשר את הסכנה שעשויה להיות מושתת עליה ממזרח.

עוד לפני הצטיידות איראן בפצצה וביתר שאת לאחר מכן צריכה ירושלים לשרטט בבירור בפני טהראן והקהילה הבינלאומית כולה את הקווים שחצייתם תוביל לתגובה ישראלית אוטומאטית ונחרצת. מעל לכל על ירושלים להציג לטהראן את התוצאות הקולוסאליות שיתלוו לשימוש בפצצה כנגד ישראל. באמצעות שיגור טילים גרעיניים משטחה הריבוני של איראן והזנקת מטוסי קרב והפצצה איראניים לעבר המרחב האווירי הישראלי, או על-ידי העברת מתקן גרעיני לגורם שלישי, דוגמת חיזבאללה או חמאס, תוביל עצמה איראן חזרה לתקופת האבן. ישראל חייבת להציג את עוצמתה האסטרטגית בפני טהראן. ירושלים צריכה גם להסתמך על מטריה אמריקאית-בריטית-צרפתית גרעינית משולשת, עמן צריכה ישראל לחתום הסכמי הגנה בהקדם, לפני שטהראן תשיג את הפצצה.

האסטרטגיה המוצעת מבקשת גם לצמצם את ההשלכות הקשות שעשויות להתלוות להתגרעונתה של טהראן בזירות האזורית והעולמית. ירושלים תצטרך להבהיר לשחקנים עוינים אחרים במזרח-התיכון כי פצצה איראנית איננה מספקת להם מטריית הגנה אמינה. הם יצטרכו להכיר בכך שטהראן לא תצליח למנוע עונש ברוטאלי וחסר פרופורציות שתשית עליהם ישראל במידה ויעזו לפגוע בה או לאַתְגָר את קיומה. ירושלים גם תצטרך לפעול באופן נחרץ כלפי בירות המערב הידידות. חלקן עשויות להסיק כי לאור הסערה העומדת להתרגש על ירושלים שומה עליהן 'לנטוש את הספינה הישראלית הטובעת' לפני שקיעתה ולמסד את יחסיהן עם טהראן.

המסקנה ברורה. ישראל צריכה לפתח בהקדם שני אפיקים אסטרטגיים נפרדים שיפעלו ויופעלו במקביל ויתמכו ויתמכו הדדית. גם אם הסיכוי למנוע מאיראן את הפצצה קטן, המאכלת שעלולה להתנופף מעל ראשה מחייבת את ירושלים לדבוק במאמציה. מאידך, המאמץ להכיל איראן גרעינית אסור לו שִיחַל ביום שאחרי. הצלחתו תלויה במידה רבה ביצירת תוכנית אסטרטגית מפורטת ויישום חלקים חיוניים מתוכה באופן מיידי. לפיכך, לצד המשך מאמצי הבלימה המקיפים ותוך שמירה על זהירות מופלגת שלא לסכלם בפעולותיה שלה, נדרשת ירושלים לפתח בהקדם 'תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית'.

ירושלים צריכה לפעול בהתאם להנחה כי למרות יתרונותיה המובנים של איראן ביחסי שטח ואוכלוסייה יכולה ישראל להתמודד בהצלחה עם התגרענותה. זה מחייב פיתוח אסטרטגיה חדשנית, אמיצה ויעילה המצריכה שינוי מוחלט בתפיסה השלטת כיום בישראל במרחבים הפוליטיים-ציבוריים כמו גם הביטחוניים-מדיניים.

תוכנית הפעולה הישראלית צריכה להתבסס על **עולם התוכן הרציונאלי-מערבי/מודרני**. היא גם צריכה להישען על הבנה מעמיקה של התרבות האיראנית תוך חדירה אל **עולם התוכן**

המטאפיסי-פרסי/איראני ואימוץ מרכיבים ואמצעי פעולה מתוכו. עולם זה, הנסתר מעין הצופה המערבי הרגיל, שורשיו עמוקים והשפעתו על המרחבים הציבורי והפרטי בתוך איראן עצומה. הן בקרב מנהיגי המשטר והן בקרב המוני העם. איתור נקודות החולשה של היריב האיראני העיקש ושילובן ההדוק בניתוח האסטרטגי הכולל עשויים להוביל למסקנה חדה. לפיה, האתגר העומד כיום בפני ישראל הוא גדול, אך כך גם יכולתה להתמודד עמו בהצלחה.

ב. תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית: רקע

איראן מושפעת מאידיאולוגיה איסלאמית-שיעית קיצונית. היא יונקת עוצמה מעברה המפואר ותרבותה המפותחת. היא איננה רואה עצמה נופלת מארה"ב שקמה רק לפני כשלוש מאות שנים, אלפיים שנים לאחר הקמתה של הממלכה הפרסית, קודמתה של איראן. היא לבטח איננה רואה עצמה נופלת מצרפת או בריטניה, מעצמות אירופאיות בעלות שטח ואוכלוסיה דומים לאיראן אך בעלות אפשרויות כלכליות פחותות ועם מטען תרבותי נחות הרבה יותר לדעת העם האיראני ומנהיגיו. כיאה למעמדה התרבותי הרם בין עמי העולם שואפת טהראן למצוא מקום של כבוד בזירות האזורית והבינלאומית. כשלב ביניים פעלה איראן בנחרצות להשגת מעמד של מעצמה אזורית. התנהגותה המתריסה של טהראן כלפי ארה"ב, למרות שמאות אלפי חייליה מוצבים לגבולות איראן, הם ביטוי מובהק לכך.

איראן מצויה תחת מכבש גרעיני. מדינות שכנות לה מחזיקות ביכולת גרעינית משמעותית: הודו, פקיסטאן, סין, רוסיה, ולפי פרסומים זרים גם ישראל. גם ארה"ב מחזיקה בגבולות איראן כוחות קונבנציונאליים גדולים וארסנל גרעיני מאיים. בין היתר מבקשת טהראן את הפצצה כדי להגן על עצמה מפני איומים אלו. בתקופת שלטון השאה פנתה איראן לגרעין. לאחר המהפכה האיסלאמית נזנחה התוכנית מכיוון שמנהיג המהפכה האיטוללה רוחוללה חומייני סבר כי נשק אטומי מנוגד לעקרונות האיסלאם. במהלך מלחמתה עם עיראק, בשנות השמונים של המאה הקודמת, הותקפה איראן בנשק כימי. התעלמות הקהילה הבינלאומית ממתקפה זו הובילה את טהראן לשוב לאופציה הגרעינית. כיום, מבקשים האיטוללות את הפצצה ככלי לעלייתה של איראן למעמד של מעצמה אזורית. הם רואים ביכולת גרעינית צבאית כאמצעי היחיד שיאפשר לאיראן להתמודד בהצלחה עם האיום המערבי המתמיד על שלמותה הטריטוריאלית והתרבותית. המולות גם זקוקים לפצצה לצרכים פנימיים, לצורך שימור שלטונם.

איראן גרעינית תהיה מסוכנת לישראל. מלווה בתחושת החסינות שתספק לה הפצצה תאמץ טהראן מדיניות אגרסיבית עוד יותר כנגד ישראל מאופן התנהלותה הנוכחי, המתריס. כתוצאה מכך תשתנה לחלוטין הסביבה האסטרטגית בה פועלת ישראל מיום תקומתה. במידה וירושלים לא תיערך כראוי, לא תהסס טהראן לעשות שימוש בנשק יום-הדין אשר ייעטר בגאווה את הארסנל הקונבנציונאלי החלוד והחבוט שלה. בתקופה הראשונה לאחר התגרענות עשויה טהראן גם לבחון את מגבלות הספיגה של ירושלים. היא עלולה להניע את שליחיה במרחב, חיזבאללה וחמאס, לצאת לפעולות מקיפות כנגד ישראל, כולל שיגורם של מאות אלפי טילים ורקטות לעבר ריכוזי אוכלוסין ומטרות אסטרטגיות רגישות. פעולה ישראלית נבונה צריכה לאלץ את משטר האיטוללות לגלות במהרה כי יקשה עליו מאוד להמיר את עוצמתו הגרעינית להשגת יתרונות צבאיים או פוליטיים כנגד ישראל. ירושלים תצטרך לצייר קווים אדומים ברורים; היא תצטרך להשית תגובה אוטומאטית וברוטאלית של צה"ל וחיל האוויר כנגד כל התגרות מצד חיזבאללה וחמאס שתושפע מההנחה כי מטרייה גרעינית איראנית אמינה פרוסה מעליהם. כתוצאה מכך יאמצו טהראן ושליחיה התנהלות מתונה הרבה יותר.

'תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית' צריכה להתמודד עם שני סוגים של סיכונים. הקבוצה הראשונה כוללת שלושה איומים עיקריים. ראשית ומעל לכל, שימוש בעוצמתה הגרעינית של איראן באופן ישיר כנגד ישראל. שנית, העברת מתקן גרעיני מידי טהראן לארגוני טרור והפעלתו באופן עקיף כנגד ישראל. שלישית, ליבוי רוח ההתנגדות של שליחי איראן באזור, חיזבאללה מלבנון וחמאס מעזה, במטרה לגרום להתשתת ישראל ואזרחיה. הקבוצה השנייה כוללת ארבעה

סיכונים בדרגה נמוכה יותר: 1) איומים להשמדת ישראל; 2) מכירת ידע גרעיני למדינות עוינות לישראל, דוגמת סוריה; 3) הצטרפותן של מדינות המפרץ לאיראן תחת לאַזן אותה; 4) הרחבת תפוצת הנשק הגרעיני במזרח-התיכון.

חמור לא פחות יהיה הכשלון המדיני-צבאי-הסברתי הצורב של ירושלים בבלימתה של טהראן. איראן גרעינית תנצל עד תום את מעמדה החדש. מנהיגיה יתקפו מעל כל במה אפשרית את המדיניות הישראלית הכושלת בארסיות ותוך שימוש בלשון לעג מתריסה. מדיניותה המוצהרת של ירושלים בעשור האחרון לפיה 'ישראל לא תקבל איראן גרעינית' תוצג קבל עם ועולם ככלי ריק. ישראל תצטייר כ'נמר של נייר' וכמדינה שיש להתייחס לאיומיה בביטול. לכך עשויות להיות השפעות קטלניות על מעמדה של ירושלים שאין להמעוט בערכן. יריבותיה בזירה המזרח-תיכונית הנפיצה עלולות לפרש זאת כהזדמנות נדירה לחיסולה של 'היישות הציונית השנואה'. יריבותיה של ישראל עשויות לאמץ מדיניות אגרסיבית שתלווה בפעולות מתריסות ומאיימות. בנות-בריתה המעטות של ירושלים בזירה הבינלאומית עשויות להרחיק עצמן ממנה תוך הסקת המסקנה כי ימיה ספורים. כל אחת מההתפתחויות הללו לבדה וכולן יחד תגרומנה להגדלה משמעותית של האיום שיפונה כלפי מדינת היהודים.

איראן היא יריבה מסוכנת ועיקשת הפועלת ממניעים אידיאולוגיים קיצוניים. היא עשויה לפעול בפזיזות ובאופן מסוכן. אולם היא גם מודעת היטב למגבלות כוחה, שואפת לשמר את עוצמתה ומכירה בעובדה שהיא פועלת בסביבות אזורית ובינלאומית העוינות אותה. איראן גרעינית, או איראן כ'מדינת סף גרעינית' המחזיקה ביכולת לייצר פצצה בפרק זמן קצר, אינם מחייבים כי ישראל תועמד תחת סיכון קיומי. במידה וירושלים תבצע את המהלכים הנדרשים לפני התגרענותה של איראן ותדבוק בהתנהלות נבונה לאחריה, תצליח ישראל להפחית מאוד את הסיכון ממזרח ולחיות בביטחון יחסי. התנהלות מושכלת של ירושלים אף עשויה לנצל את המצב החדש שיתהווה לאחר התגרענותה של איראן לביצור ביטחונה הלאומי.

ב. 1. היקף ואיכות הארסנל הגרעיני האיראני ומידת הסיכון לישראל

מידת הסיכון שתציב איראן גרעינית לישראל תלויה ישירות בהיקף ואיכות הארסנל הגרעיני כמו גם אמצעי השיגור והתקיפה בהם תחזיק טהראן. איראן כ'מדינת סף גרעינית' תציב איום קטן הרבה יותר בהשוואה לאיראן גרעינית בפועל. איראן בעלת ארסנל גרעיני מצומצם תהיה מסוכנת מאוד לישראל מכיוון שהיא תגדיל את התמריץ של טהראן וירושלים להנחית **מכה ראשונה** האחת על האחרת: איראן כדי להימנע מאיבוד הארסנל הגרעיני המצומצם שברשותה וישראל כדי למנוע מאיראן שימוש ראשון בנשקה הגרעיני. איראן המחזיקה **ביכולת מכה שנייה** אמינה תהיה בטוחה בעצמה ולפיכך פחות מסוכנת.

כל עוד תחזיק איראן ביכולות שיגור מצומצמות שתכסינה את שטחה של מדינת ישראל בלבד תהיה הכלתה קשה, מאחר וצרפת, בריטניה וארה"ב תיוותרנה מחוץ למעגל האיום. נשק גרעיני שישוגר משטחה של איראן לא יאיים עליהן ישירות והן לא תחוייבנה לתקוף ראשונות. עובדה זו עשויה להוביל אותן לאמץ מדיניות של 'שב ואל תעשה'. בתקופת המעבר הזו צריכה ירושלים לפעול באופן נחרץ, גם אם פעולותיה הנדרשות עשויות להתפרש כפזיזות ומסוכנות. באותו זמן פעולותיה צריכות לשדר מסר של 'עמידה על קוצו של יוד' וליצור מערכת של קווים שאל לטהראן להעז ולחצותם. כל מידע מודיעיני להכנות איראניות לשימוש בפצצה יצטרך להוביל את ישראל להעמיד הכן את הארסנל האסטרטגי שלה ולשגר למעשה, במידה וטהראן לא תיסוג אחור ותחדל מיידית מפעולותיה המאיימות.

לאחר שתשיג יכולות שיגור ארוכות טווח תהיה הכלתה של איראן קלה יותר. ברגע שטהראן תציב איום פוטנציאלי על בירות אירופאיות חשובות ועל חופה המזרחי של ארה"ב לא תשבנה עוד צרפת, בריטניה וארה"ב בחיבוק ידיים מול התנהלות איראנית מתריסה ומאיימת. וואשינגטון, לונדון ופריס תעמדנה הכן את הארסנל הגרעיני שלהן ותהיינה נכונות להפעילו בעוצמה דורסנית במידה וטהראן תחמש את טיליה הגרעיניים. הן תפעלנה בלא כל הבחנה האם האיטוללות יצהירו כי אלו מכוונים לכיוון ירושלים, תל-אביב, או דימונה, או לכיוון

הטריטוריות שלהן. מן הסיבה הפשוטה שלא יתאפשר להן לאמת הצהרות מעין אלו בזמן אמת ולוודא כי הטילים מכוונים לשטח מדינת היהודים ולא לשטחן.

ב. 2. הנכונות האמריקאית להרתיע את איראן והשלכותיה על ישראל

עמדתה של ישראל בנוגע לאיראן גרעינית תהיה תלויה הדוקות באופן בו תעריך ירושלים את הנכונות והיכולת האמריקאית להרתיע את טהראן. ירושלים תנהג בהתאם למספר מרכיבים. ראשית, מידת התמיכה האמריקאית הכללית בישראל שנחלשה מאוד תחת ממשל הנשיא אובאמה. שנית, מידת נכונותה של ארה"ב לקחת סיכונים מדיניים וצבאיים-אסטרטגיים כדי לספק לישראל את הביטחון הנדרש. שלישית, יכולת המנהיגות העולמית והאזורית של ארה"ב לאור הכישלון של וואשינגטון למנוע מאיראן להשיג את הפצצה והאופן בו יגיב הממשל האמריקאי לכישלון צורב זה.

ביום שאחרי פצצה איראנית תימצא ישראל במצב בעייתי מבחינת מעמדה הבינלאומי הרגיש ממילא. ארה"ב, ידידתה הטובה והחזקה ביותר, תתגלה לירושלים כ'משענת קנה רצוף'. כזו שאין עוד לסמוך על נכונותה ויכולתה לערוב לביטחון ישראל. מדינות המערב תגלינה גם הן כי וואשינגטון חסרה את היכולת להשליט סדר בזירה המזרח-תיכונית הפרועה והנפיצה. אויבותיה של ישראל תגענה למסקנה כי ארה"ב איננה עומדת עוד כבעבר לצדה של ישראל. לפרק זמן מסוים הן עשויות גם להסיק כי וואשינגטון אף זנחה את ירושלים לחסדי יריבותיה.

ירושלים חייבת להתכונן מבעוד יום. במידה ואיראן תגיע לפצצה תחת משמרתו של הנשיא אובאמה, עשוי הבית הלבן להיות כ'חומר ביד היוצר'. התנהלות נכונה תאפשר לירושלים לרתום את ארה"ב לפעולות רבות שיסייעו לביצור ביטחונה. ישראל תוכל לדרוש, ואף לקבל, סיוע ביטחוני נדיב ומגוון הרבה יותר מזה שסיפקה לה וואשינגטון בעבר: העברת מערכות נשק מתוחכמות שנמנעו ממנה עד היום, דוגמת מטוס הקרב F-22 שאינו נמכר לצבאות זרים, או טילי טומהוק מתקדמים; הצבת מערכות אמריקאיות להגנה מפני טילים בשטחה של ישראל; כמו גם הגדלה משמעותית של מספר החיילים האמריקאים בשטחה הריבוני של ישראל, שחלקם הגדול צריך להיות מוצב עוד לפני התגרענותה של איראן.

ג. תוכנית ב' ישראלית לאיראן גרעינית: איומים והפחתת הסיכון

האסטרטגיה הישראלית צריכה לספק מענה לשתי שאלות מפתח. הראשונה, מה מבקשת ירושלים להרתיע? השנייה, מה מוכנה ירושלים לעשות לשם כך? כדי להרתיע את איראן מלעשות שימוש בפצצה תהיה ירושלים חייבת להעביר לטהראן מסרים חדים ובהירים. ישראל תידרש להציב לאיראן גבולות ברורים ומדרג של תגובות צפויות בהתאם למידת הסיכון שתציב טהראן כלפי ירושלים. ראשית ומעל לכל, איסור מוחלט על שימוש בעוצמתה הגרעינית של איראן כלפי ישראל. שנית ומשמעותי לא פחות, איסור מוחלט על העברת מתקן גרעיני לארגוני טרור. שלישית, הפסקת השימוש בחיזבאללה וחמאס לפגיעה עקיפה בישראל.

הקווים הללו חייבים להיות ברורים לטהראן ביום בו היא תחזיק בפצצה. ירושלים צריכה לשגר מסר אחד לטהראן, וואשינגטון ובירות מערביות וערביות/מוסלמיות נוספות. מסר זה צריך להיות מועבר באופן ישיר ועקיף ובצורה גלויה וסמויה. לפיו, המחיר שתשלם איראן על חציית שני האיסורים הראשונים יהיה הרסני. תגובת ירושלים תהיה אגרסיבית. ישראל תעשה שימוש בכל האמצעים, כולל הארסנל האסטרטגי שברשותה, בלא כל מגבלה. חציית האיסור השלישי גם היא תוביל את ירושלים להגיב באופן נחרץ. במקרה של התלקחות מול שליחיה ובנות-בריתה של איראן במרחב - חיזבאללה, חמאס וסוריה - תגיב ירושלים בלא חשש ותוך התעלמות מעוצמתה הגרעינית של איראן. תגובתה של ישראל במקרה זה תהיה ברוטאלית הרבה יותר מבעבר וצה"ל יפעל להשגת תוצאה סופית ומוחלטת מולם: הרס מוחלט של ארגון החיזבאללה, פגיעה אנושה בסוריה עד כדי הפלת המשטר וקטיעת שושלת משפחת אסד, כמו גם חיסול שלטון החמאס ברצועת עזה.

יעילות המסרים הללו מחייבת הדגשתם בפני בכירי המשטר האיראני הרבה לפני התחמשותה של איראן בפצצה בפועל וביתר שאת לאחר מכן. לשם כך צריכה ירושלים להקדים ולכונן ערוצי תקשורת והידברות עם טהראן. גורמים לא מעטים בקהילה הבינלאומית מקיימים קשרים הדוקים עם המשטר האיראני. שווייץ, לדוגמה, מחזיקה שגרירות פעילה בטהראן שעשויה לשמש כאמצעי אמין לתקשורת ולהעברת מסרים בין הצדדים היריבים. בתחילה יועברו מסרים חד-צדדיים מישראל. בהמשך תצטרך ירושלים להשקיע מאמץ ניכר בפתחת קווי תקשורת ישירים עם טהראן לצורך העברת וקבלת מסרים דו-צדדיים בין שתי הבירות.

אופן התנהלותה של ישראל אם ולאחר שאיראן תשיג את הפצצה, כמו גם האופן שבו תובן התנהלותה של ירושלים על-ידי השחקנים הבינלאומיים המרכזיים, חשובים שניהם. ירושלים צריכה להכיר בעובדה כי התגרעונתה של איראן תיתפס ככישלון חמור של ישראל, הן על-ידי טהראן והן על-ידי שחקנים נוספים במזרח-התיכון. ידידות מרוחקות, דוגמת מצרים וטורקיה, ויריבות מרות, דוגמת סוריה, חיבאללה וחמאס, יתמקדו בכישלון הישראלי הקולוסאלי. ישראל תהיה חייבת לפיכך לעמוד באופן מוחלט מאחורי ההצהרות שתצאנה ממשרד רה"מ בירושלים. פעולות אשר תחרוגנה משלושת הקווים שצוירו לעיל תצטרכנה להיות מגובות בתגובה ישראלית כואבת ומיידית. אסור יהיה לירושלים לסגת מהצהרותיה גם במחיר של 'הליכה על הסף'. במידה וישראל תדבוק בקווים האדומים הללו תפחת במהרה רמת האיום שתופנה כלפיה, הן מכיוונה של טהראן והן מצדם של שחקנים מאתגרים אחרים בזירה האזורית.

איסור מוחלט על שימוש בעוצמתה הגרעינית של איראן כלפי ישראל

איום מצדה של טהראן לעשות שימוש בעוצמתה הגרעינית של איראן כנגד ישראל הוא, בלא כל ספק, האיום החמור והמסוכן ביותר. עם זאת הוא איננו בלתי ניתן להכּלה ולהתמודדות. טהראן תצטרך להכיר בעובדה כי שימוש בנשק גרעיני כנגד ישראל יגרום למספר תוצאות, כולן הרסניות. התגובה הישראלית תוביל לתוצאות נוראיות מבחינת האיטוללות. לאחריה לא תהיה לאיראן תקומה כלשהי.

כפיית איסור זה אפשרית אך מורכבת מאוד. היא צריכה לכלול פעילות ישראלית נרחבת להפחתת הסיכון לשימוש איראני בפצצה. אלו יכללו מרכיבים רציונאליים, דוגמת מתן ערובות לטהראן כי לישראל אין כוונה להשית עליה מתקפה אסטרטגית מקדימה. אולם הם יכללו גם מרכיבים מטאפיסיים, דוגמת קידוש הטריטוריאליות האיראנית במקביל לקידוש הטריטוריאליות הישראלית.

ההתמודדות עם איסור זה צריכה לכלול גם מרכיבים של הרתעה. המרכיבים הרציונאליים שלה יכללו פיתוח יכולת מכה שנייה ו-יכולת מכה שלישית, בדמות חתימת הסכמי הגנה הדדיים עם מעצמות המערב.

מרכיבים אלו צריכים להיות מפותחים באופן סמוי לחלוטין. חשוב מכך, הם חייבים להיות מוצגים לאיטוללות בהדרגה ובזהירות. הם מחייבים את ירושלים לשמור בקנאות על מימד ההפתעה, תוך יצירת התחושה האמיתית אך המתעצמת בהדרגה כי בידי ישראל כלים יעילים ונוראיים להתמודדות עם האיום הפוטנציאלי שמציבה עליה טהראן באמצעות השמדתה המוחלטת של איראן.

איסור מוחלט על העברת מתקן גרעיני לארגוני טרור

הסכנה שטהראן תעביר מתקן גרעיני לארגון טרור קיימת. אפשרות זאת מסובכת וקשה מאוד למניעה. עם זאת, הסיכוי כי משטר האיטוללות יפנה לדרך הזאת אינו גדול. צעד מעין זה יהיה מרחיק לכת מדי. במהלך 30 שנות המהפכה נמנעה איראן מלחצות גבולות מסוימים בהתנהלותה. למרות תמיכתה הבלתי מסויגת בחיבאללה ובחמאס נמנעה טהראן לצייד אותם בנשק אסטרטגי, כימי או ביולוגי, שככל הנראה מצוי בארסנל הצבאי שלה. למרות תמיכתם הפעילה בתנועות הפועלות כנגד הנוכחות האמריקאית בעיראק ובאפגניסטאן נמנעו המולות

מלספק להם נשק מִפְּרֵי איזון – דוגמת טילים להפלת מטוסים שסיפקה ארה"ב לכוחות הגרילה שלחמו כנגד הסובייטים במהלך מלחמת ברה"מ-אפגניסטאן.

המולות לא יפנו ככל הנראה לאפיק זה מחשש להסרתם מהשלטון. על אף השקפותיו הקיצוניות מבין משטר האייטוללות כי פעולות קיצון מעין אלו תגורונה תגובות קשות מאוד מצדן של ארה"ב וישראל אשר תפעלנה באופן נחרץ להפלתו. פניית טהראן לאפיק זה תוביל אותה לעימות חזיתי מידי עם הבית הלבן שיטפל בבעיה ביעילות ובנחישות. ממשל אובאמה רואה בנשק גרעיני המצוי בידי ארגוני טרור כאיום המשמעותי ביותר על ביטחונה הלאומי של ארה"ב. וואשינגטון הבהירה באופן חד וברור כי כל העברה של מתקן גרעיני לידי טרוריסטים תיתפס כאיום ישיר על ביטחונה הלאומי של ארה"ב ותוביל לתגובה צבאית מוחצת, כולל שימוש מקיף בארסנל הגרעיני האמריקאי.

במקרה ואיראן תחצה איסור זה תעמודנה בפני ישראל שתי אפשרויות עיקריות. ראשית, הנעת ארה"ב לפעולה. לשם כך צריכה ירושלים לפעול בהקדם לצורך הרחבת והעמקת מערך המודיעין שלה בתוך איראן ולאורך גבולותיה. באמצעות מערך ניטור זה תספק ירושלים לוואשינגטון הוכחות לניסיונות של טהראן להעביר מתקן גרעיני, או העברתו למעשה. שנית, איום בתגובה נחרצת במידה וטהראן תפנה לאפיק זה ותספק נשק גרעיני לארגוני טרור המצויים בעימות עם ישראל. במידה וירושלים תציב בפני המשטר האיראני יכולת אמינה, מוכחת ונחרצת שתאיים על קיומו, ניתן להסיק כי איראן גרעינית תימנע מלפנות לדרך זו.

הפסקת השימוש בחיזבאללה וחמאס לפגיעה עקיפה בישראל

האיסור האחרון מבין השלושה הוא גם הקל ביותר להתמודדות. נשק גרעיני איראני עשוי לעודד את שליחי טהראן באזור, חיזבאללה מלבנון וחמאס מרצועת עזה, להתגרות בישראל. תחת לפעול בהבלגה תצטרך ישראל להגיב בברוטאליות על כל ניסיון של שחקנים לא-מדינתיים אלו לחדור לשטחה הריבוני, לחטוף חיילים, לשגר טילים קצרי/ארוכי-טווח, או לאתגר בכל דרך אחרת את קיומה. ירושלים תצטרך להעמיד מול שחקנים אלו את מלוא עוצמתה הקונבנציונאלית ולהכות בהם ביד קשה. ישראל גם תצטרך לירט כל העברת נשק איראני לארגונים אלו אשר יישלח ישירות או יועבר דרך סוריה, גם במחיר של עימות חזיתי וכולל עם דמשק. המסר שיצטרך להיות מועבר על-ידי ירושלים הנו שישראל לא תבליג עוד כבעבר. היא תפעל בנחרצות למנוע העברת משלוחי נשק ותסכל בכל דרך את הגעתם לידי חיזבאללה וחמאס. מסרים תקיפים שייצאו מירושלים ויגובו בפעולות צבאיות אלימות וברוטאליות, אך באותו זמן מוגבלות בהיקפן, יובילו את מנהיגי חמאס וחיזבאללה להימנע מלהמשיך ולאֶתְגַּר את ישראל. לקחי העבר יובילו אותם למסקנה כי מאבק עם ירושלים מותר אותם לבדם בזירה אל מול העוצמה הקונבנציונאלית הדורסנית של צה"ל וחיל האוויר.

קשה להסיק כי איראן תפעל בהתאם להצהרות הסולידאריות מלאות הפאתוס של מנהיגיה הקוראות לאחדות השורה עם חמאס וחיזבאללה. ניסיון העבר מלמד כי האייטוללות בטהראן יעדיפו מעל לכל את שימור שלטונם. איראן מאֶתְגַּר בנחרצות את ארה"ב, 'השטן הגדול'. היא גם קוראת בהתמדה להשמדת ישראל, 'השטן הקטן'. אולם עד כה נמנעה טהראן מכל מאבק צבאי ישיר עם אף אחת מן השתיים. פעמים רבות בעבר יצאה איראן בקריאות נחרצות להגנת הפלשתינאים ובני-בריתה בלבנון, אך נמנעה מלצאת לעזרתם עת השיתה עליהן ירושלים התקפות קשות. כך נהגה איראן במלחמת לבנון השנייה כשישראל תקפה בחזקה את ארגון החיזבאללה, השליח השיעי של האייטוללות בלבנון. טהראן גם נמנעה מלהתערב במהלך מבצע עופרת יצוקה עת הֵלֵם צה"ל בעוצמה חסרת תקדים בארגון החמאס, השליח הסוני של המולות ברצועת עזה. האחוה המוסלמית והאידיאולוגיה המהפכנית בהם מתהדרים האייטוללות חשובים להם הרבה פחות משימור משטרם. לפיכך, המסר הברור שצריך לצאת מירושלים הנו שמטריית הגרעין אותה מתימרת טהראן לספק איננה נותנת למפגעים ולמזנבים בישראל את ההגנה האיראנית המובטחת. נהפוך הוא. המטריה הגרעינית האיראנית צריכה להיות מוצגת ככזאת שדווקא גורמת לירושלים להשית על מאֶתְגַּר עונשים קשים הרבה יותר מבעבר. הסיכוי כי טהראן תסכן את עתיד המשטר האיסלאמי ועתיד איראן כמדינה ריבונית בת

קיימא כדי להגיב על פגיעה ישראלית בשליחיה, קטן מאוד.

איראן עצמה איננה מחזיקה ביכולות קונבנציונאליות משמעותיות. אפשרויותיה להמשיך ולספק מערכות נשק נוספות לחיזבאללה וחמאס מוצו עד תום בעשורים האחרונים, בהם ציידה טהראן את שני הארגונים הללו במיטב הארסנל הצבאי שעמד לרשותה. יכולתה לשנע כוח צבאי מאיים לגבולות ישראל מצומצמת מאוד ועשויה להיות מסוכלת בקלות יחסית. אלו יבלמו על-ידי כוחות צבא ארה"ב שימשיכו לשהות במספרים גדולים באזור המפרץ גם לאחר הנסיגות המתוכננות מעיראק ומאפגניסטאן. בנוסף, אין זה סביר כי יכולתה הקונבנציונאלית של איראן תגדל בעתיד הנראה לעין. המסקנה העולה הפוכה. הצטיידותה של איראן בגרעין תרחיב את אמברגו הנשק המוטל עליה ואת הסנקציות על כלכלתה הרעועה ממילא. אלו יפחיתו את יכולתה של טהראן להציב איום קונבנציונאלי ממשי על ישראל.

ג. 1. הפחתת הסיכון לשימוש איראני בפצצה

איראן גרעינית תהיה תזזיתית. היא עלולה לפנות אל הפצצה עקב שיקולים מוטעים של מנהיגיה כמו גם הבנה לקויה שלהם את המציאות. על ישראל והקהילה הבינלאומית יהיה לפעול במרץ ובכל האמצעים כדי למנוע סכנה זאת. בבואה להתמודד עם איראן גרעינית תצטרך ירושלים לפעול בראש וראשונה להפחית את הסיכון כי טהראן תעשה שימוש בפצצה מתוך טעות בשיקול דעת, חשש שגוי ולא מבוסס מפני תקיפה ישראלית מקדימה, כנקמה על פעולות תוקפניות של ישראל בעבר, או כתוצר של תחושות קיפוח כלליות ביחס לעולם המערבי המתקדם מבחינה טכנולוגית.

ג. 1. 1. הפחתת הסיכון לשימוש איראני בפצצה: מרכיבים רציונאליים

הפחתת הסיכון לשימוש איראני בפצצה תוך שימוש באמצעים רציונאליים כוללת מספר מרכיבים. ראשית, בהיותה מדינה גרעינית חדשה המחזיקה במספר מצומצם של ראשי נפץ גרעיניים אך נעדרת יכולת מכה שניה אמינה, תהיה איראן מסוכנת מאוד. בתקופה הראשונה להתגרענותה עשויה טהראן לאתגר בנוקשות את ירושלים. בתקופת הביניים הנפיצה הזאת עלולה טהראן להכות בישראל ראשונה מתוך חשש אמיתי, או שגוי, לתקיפה יזומה המתוכננת כלפיה מצדה של ירושלים. לפיכך, בשלב זה צריכה טהראן לקבל ערובות אמינות כי אין בכוונת ישראל ו/או ארה"ב להשית עליה מתקפה גרעינית מקדימה. אלו יבטיחו צליחה בטוחה של תקופת המעבר המסוכנת הזו עד להצטיידותה של איראן ביכולת מכה שנייה, שהנה מרכיב חיוני לשמירת היציבות בין יריבים גרעיניים.

שנית, לחצים פנימיים וחיצוניים עשויים להוביל את משטר האיטוללות לחשוש לקיומו. כתוצאה, הוא עשוי לפנות לשימוש פזי בפצצה לצורך הבטחת שרידותו. גם במקרה זה תצטרך הקהילה הבינלאומית בראשות ארה"ב לספק למשטר האיטוללות בטהראן ערובות להמשך קיומו במטרה למנוע ממנו לפנות אל נשק יום הדין כמוצא אחרון.

שלישית, מחלוקות פנימיות בין הפלגים השונים במשטר האיראני עשויים להקשות על הקמת מערך שליטה מרכזי אמין ויעיל על מערכות הנשק הגרעיני שלה. קושי זה עשוי לגרום לכשלים ארגוניים חמורים. אחד מהם הוא מתן פקודות שגויות שעשויות להוביל לשימוש לא-מתוכנן או לא-מבוקר בפצצה כנגד ישראל. הקהילה הבינלאומית תצטרך להעמיד לרשות איראן את הניסיון העשיר שנצבר בתחום - הן מבחינה טכנולוגית והן את הבקרה והשליטה על מערכות הנשק האסטרטגי שלה. לצד בניית הכורים הגרעיניים עבור איראן, הנעשית ממילא, צריכה וואשינגטון לרתום את מוסקווה לקבל על עצמה את תפקיד 'המבוגר האחראי'. באותה הלהיטות בה מקרבת רוסיה את איראן אל הפצצה, היא צריכה להיות מחויבת למסד את מוטת הבקרה והשליטה הפוליטית-צבאית של טהראן על מערכות הנשק האסטרטגי אם וכאשר הם יימצאו ברשותה.

רביעית, ירושלים צריכה להעביר לטהראן מסר חד וברור. לפיו ישראל תנחית על איראן מכה

אסטרטגית מקדימה בכל מצב בו ינטרו הפעולות הבאות: פתיחת פירי שיגור, העברת טילים בליסטיים לכני השיגור שלהם או הטענתם למעשה בדלק, כמו גם הזנקת מטוסי קרב והפצצה איראניים לעבר המרחב האווירי הישראלי. בכל מצב בו יזהה המודיעין הישראלי אחת מהפעולות הללו הן תוגדרנה כפעולות שחצו את הקווים האסורים. במידה ופעולות אלו לא יובהרו בזמן אמת על-ידי טהראן, הם יובילו לתגובה ישראלית אוטומאטית נחרצת שתכלול הנחתת מכה אסטרטגית מקדימה.

ג. 1. 2. הפחתת הסיכון לשימוש איראני בפצצה: מרכיבים מטאפיסיים

נטייה מוקצנת לטריטוריאליזם

נטייתה המוקצנת של איראן לטריטוריאליזם טבועה באופיה הלאומי. היא מתבטאת בהתנגדות עזה ובלתי מתפשרת לאפשר מעורבות חיצונית כלשהי בענייניה הפנימיים. נטייה זו נגלתה במלוא עוזה לעיניים מערביות בתחילת שנות החמישים, עת ראש הממשלה הנבחר של איראן ד"ר מוחמד מוצאדק הלאים את חברת הנפט האנגלו-איראנית. פעולה שזכתה לאהדה גורפת של המוני העם האיראני אשר הציפו את הרחובות. מכונן שושלת פהלווי, רזה שאה, פעל גם הוא לאור נטייה זו ובשל כך הוסר מכסאו על-ידי הבריטים. בנו, מוחמד רזה שאה פהלווי, החרה החזיק אחריו והאמין בצורך של איראן להתנהל בכוחות עצמה. ואולם, הבנתו כי המשך דבקו זה בקו זה תוביל גם אותו להיות מוסר מכסאו ריככה את התנגדותו. לבסוף, נאלץ השאה לוותר על כסאו כתוצאה מאותה סיבה: דרישת האליטות והמוני העם לשחרר את איראן מהכוחות הקולוניאליסטיים אשר שלטו לטענתם בחצר המלוכה והעומד בראשה.

קידוש הריבונות האיראנית על-ידי ישראל והפחתת החשש של טהראן מפני תקיפה ישראלית יפחיתו הסכנה כי איראן תיזום מתקפה גרעינית מקדימה. ירושלים הרשמית תצטרך להעביר לאיראן מסרים סמויים באמצעות גורם שלישי אמין ובמידת האפשר גם מסרים רשמיים באופן ישיר. אלו יצטרכו להדגיש את הכבוד שרוחשת ישראל לתרבותה של איראן ולשלמותה הטריטוריאליזם וכי אין בכוונת ירושלים לתקוף ראשונה בלא סיכון ממשי מכיוונה של טהראן.

מסרים אלו יצטרכו לקדש במקביל את הטריטוריאליזם הישראלי. עליהם יהיה לכלול איום מפורש לפגיעה ישראלית קולוסאלית באיראן במידה וטהראן תפגע בטריטוריה הישראלית. בהתאם לכך תצטרך ישראל להעביר את המסר כי היא לא תהסס לפגוע אנושות באלו שיעזו לאתגר את קיומה. מסרים אלו יצטרכו להתפתח בהדרגה. יהיה עליהם להיות מוצגים בתחילה על-ידי נציגים ודרגים זוטרים במערכות הדיפלומטית והצבאית. מאוחר יותר, יצטרך ראש ממשלת ישראל להציגם באופן מפורש כמדיניותה הרשמית של ירושלים.

שאיפת האיטוללות למות קדושים

חשש מבוסס או שגוי של האיטוללות בטהראן כי עתידם נחרץ עשוי להוביל אותם לפנות לתרחישי קיצון. במקרה מעין זה הם עשויים להורות על שימוש בפצצה כמעשה אחרון שיבטיח מקומם כקדושים איסלאמיים לעולמי עד. ואולם, למרות היותו אקט ייאוש קיצוני הוא עדיין ניתן להכלה. ראשי המשטר האיראני יצטרכו להיות מוצפים במסרים חדים וברורים לפיהם פעולה מעין זו תוביל לתוצאה מנוגדת לחלוטין. לפיה כל התקפה גרעינית איראנית על ישראל תוביל לתגובת תגמול ישראלית הרסנית.

ג. 2. הרתעה

הרתעה היא המרכיב המהותי ביותר באסטרטגיה הישראלית הרצויה להכלתה של איראן גרעינית. באותו זמן עליה להתקדם הרבה מעבר לאסטרטגיה שאומצה על-ידי וואשינגטון בתקופת המלחמה-הקרה לצורך הכלתה של ברה"מ.

ההרתעה הרציונאלית-מערבית/מודרנית מתבססת על **השמדה הדדית מובטחת** (- MAD

(Mutual Assured Destruction). היא מתמקדת בתקיפת מרכיבי העוצמה, כגון הנשק הגרעיני של היריב ואתרי השיגור שלו.

כדי להתמודד בהצלחה עם איראן גרעינית תצטרך ירושלים לחדור אל עולם התוכן המטאפיסי-פרסי/איראני. הרתעה מוצלחת של טהראן תושג רק במידה וירושלים תוכיח בהצהרותיה ובמעשיה כי אין היא מתכוונת ליסוג אחור תחת איומי האיטוללות. תחת זאת, תצטרך ירושלים לדבוק בקו תקיף אל מול טהראן, לפיו, שימוש איראני בפצצה יוביל לתגובה מוחצת של ישראל.

מרכיב חשוב נוסף הנו יצירת 'מדרג של תגובות מרושעות מפתיעות'. לשם כך יהיה על ירושלים לדבוק בעמימות מלאה בנוגע ליכולותיה. אלו, יוצגו באופן מדורג ובתגובה לפעילות איראנית מאיימת, תוך יצירת התחושה כי ארסנל התגובות ה'מרושעות' שברשותה הוא אינסופי. תמהיל תגובות מרושעות שיופעל בעוצמה המתאימה ויפרוט על החשש המובנה בתרבות הפרסית-איראנית מפני הלא נודע יוביל את המולות לסגת אחור.

ג. 2. 1. הרתעה רציונאלית

הרתעה רציונאלית המבוססת על עולם התוכן הרציונאלי-מערבי/מודרני היא פשוטה. עיקריה נחקרו בהרחבה בהקשר של יחסי הגרעין בין שתי מעצמות-העל, ארה"ב וברה"מ, בתקופת המלחמה-הקרה. הם כוללים התבססות על פיתוח יכולת מכה שנייה.

ירושלים צריכה להשקיע את המשאבים הנדרשים לצורך פיתוח יכולת מכה שנייה. ארסנל כולל של כתריסר צוללות מתקדמות בעלות פלטפורמות לשיגור נשק אסטרטגי תשגור את המטרה. הימצאות קבועה של שלוש-ארבע מהן מחוץ למימיה הטריטוריאליים של ישראל תשדר מסר ברור ואמין מירושלים בדבר יכולתה להוביל להשמדתה המוחלטת של איראן במקרה של התקפה מקדימה שתשית עליה טהראן.

ישראל איננה יכולה לסבול התקפה גרעינית, גם אם לאחריה תיוותר לה יכולת מכה שנייה. לפיכך, אל לירושלים להסתפק בפתרון פשוט זה אשר עשוי להתגלות כחסר תוחלת בשעת אמת. על ירושלים להשכיל להוסיף לכלי זה נדבכים נוספים. עליה לייצר אלטרנטיבות מקוריות ואמינות כדי להתגבר על פגיעותה.

תוך הסתמכות על המודלים של קוריאה הדרומית ויפאן, צריכה ירושלים לנצל את תקופת הביניים לפני הצטיידות איראן בפצצה כדי לפתח יכולת מכה שלישית - חתימת הסכמי הגנה הדדיים עם ארה"ב, בריטניה וצרפת. בהתאם לכך יצטרכו האיטוללות להתחשב בכך שכל תקיפה גרעינית שלהם כלפי ישראל תיתפס באופן אוטומאטי כהתקפה על בנות בריתה המערביות, שיציבו בשטח ישראל כוחות צבא גדולים בהקדם. הסכם זה יציב את ישראל תחת מטרייה גרעינית אמריקאית. הוא יכלול התחייבות אמריקאית-בריטית-צרפתית משולשת לצאת למתקפה גרעינית כנגד איראן באמצעות כוחותיהן האסטרטגיים המוצבים מחוץ לשטחה הריבוני של ישראל, בלא קשר ליכולת המכה השנייה שתיוותר בידי ירושלים לאחר תקיפה גרעינית איראנית.

ג. 2. 2. הרתעה מטאפיסית

תפיסות אפוקליפטיות הן מרכיב מהותי בתרבות הפרסית-איראנית על שורשיה המטאפיסיים העמוקים. מספר מנהיגים איראניים, בראשם הנשיא מחמוד אחמדינג'אד, קוראים להאיץ את תהליך חזרת הנביא הנסתר, האמאם אלמהדי. לפי זרמים מסוימים באמונה האיסלאמית-שיעית יושיע נביא זה את העולם לאחר 'מלחמת גוג-ומגוג'. השגת נשק יום הדין חיונית בקידום חזון זה.

בנוסף, המאבק האיראני העיקש בישראל נובע במידה רבה מהצורך של משטר האיטוללות בטהראן לקבוע את עליונות השיעה על-פני היהדות. אותה דת עתיקה ו'מתבדלת של שבט

נוודים קטן' המוכרת כמקור התרבות הציביליזציונית כולה. המולות מוכנים לשלם את המחיר העצום שייגרם לאיראן, לתרבותה ולדת השיעית, כמו גם למרחב האיסלאמי כולו, כדי להוביל לתוצאה הרצויה מבחינתם: השמדת 'הישות הצייונית השנואה'.

התמודדות מוצלחת עם האמונות המשיחיות הללו והשלכותיהן מחייבת את האסטרטגיה הישראלית לצייר תמונת מראה מנוגדת בתכלית. לפיה, תוצאת מאבק האיתנים הזה תהיה הפוכה לחלוטין ותוביל למספר תוצאות, כולן הוות אסון ליוזם: (1) הרס מוחלט של איראן, המולדת האהובה, על תרבותה המפוארת; (2) אובדן מלא של בניה, שליחי הנביא הקדוש; (3) השמדת אתרי השיעה הקדושים; ו- (4) כתוצר לוואי של התקפותיה הגרעיניות המתוכננות של איראן כנגד ישראל גם הריסתה של ירושלים, העיר השלישית בקדושתה לאיסלאם.

ירושלים גם צריכה להתוות מציאות עתידית אפשרית מתריסה. כזו המדגישה את האלמותיות העיקשת של הדת היהודית ובניה: אותם 'צאצאים טמאים של הדת היהודית המשוקצת'. לשם כך צריכה ישראל הרשמית לנהל קמפיין מתוחכם וחובק עולם שיכוון לאזניים איראניות וידגיש את עוצמת היהדות על-פני השיעה. לפיו, היהדות, הייתה, עודנה ותמשיך להתקיים לעולם, בלא כל קשר לאיומי ההשמדה של איראן או הניסיון להוציא אותם אל הפועל. המאבק המטאפיסי הזה כנגד אחמדינג'ד ודומיו צריך להדגיש את היתרון המובנה של היהדות על-פני השיעה: **יהדות התפוצות**. שכן, גם השמדתה המוחלטת של ישראל, אם תצלח חו"ח, לא תוביל לשירוש העם היהודי שמרביתו שוכן מחוץ לגבולותיה.

ג. 3. התמודדות ישראל עם איומים נוספים של הפצצה האיראנית

בנוסף לאיומים הקיומיים שפורטו לעיל עשויה ירושלים להתמודד עם איומים נוספים. באמצעות התנהלות נכונה תצליח ירושלים לצמצם את השלכותיהם השליליות.

ראשית, הפסקת איומי ההשמדה התכופים היוצאים מטהראן לכיוון ירושלים קשה מאוד להכלה. טהראן רואה בישראל 'נטע זר ומשוקץ בתוך המרחב המזרח-תיכוני המוסלמי הקדוש'. היהודים גם נתפסים על-ידי השיעה כ'כת טמאה' שחל איסור מוחלט לכל מגע עם מאמיניה. תפיסות מושרשות אלו מובילות את מנהיגי איראן להתנגח באופן עקבי בישראל תוך שימוש בלשון ארסית ומשתלחת. ביום בו תחזיק איראן בפצצה יתלוו לאיומי ההשמדה שייצאו מטהראן לכיוון ירושלים משמעות מסוכנת מאוד. עד ליום שבו תצטייד טהראן בפצצה היא תתמיד באיומיה כלפי ישראל. לאחר מכן יצטרכו האייטוללות להיזהר שבעתיים פן התנהלותם הקיצונית תוביל את ירושלים להנחית על איראן מכה אסטרטגית ראשונה לצורך קידום הרעה.

לטהראן יתחוויר במהרה כי המקל הגדול והמאיים המצוי בידיה אינו יכול לדור בכפיפה אחת עם שיגורם של איומים יומיומיים למחיקת ישראל מעל פני האדמה. כשבדי איראן תימצא היכולת המבצעית להשמדת ישראל לא ייתפסו עוד איומיה הבוטים כלפי ירושלים כריקים מתוכן. שילוב הכוונה לפגוע בישראל עם היכולת המעשית ליישומה עלול להיות קטסטרופאלי מבחינת ירושלים, ולפיכך בלתי מתקבל על הדעת מצדן של ירושלים ושל וואשינגטון גם יחד. בהתאם לכך תצטרך ישראל להעביר לטהראן מסר חד לפיו לא תקבל עוד ירושלים את השתלחויות אמדינג'אד וחבר מרעיו. בתחילה יועבר המסר הזה באמצעים מילוליים וכתבות עקיפות בין הצדדים. מסר זה לא יובן ככל הנראה באופן מידי. הבלטת נוכחות צוללות ישראליות בעלות יכולות אסטרטגיות אל מול חופי בנדר-אל-עבאס, נמל הנפט הראשי של איראן, שתודלף בערמומיות על-ידי המודיעין הישראלי תעביר באופן ברור את המסר התקיף.

שנית, איראן עלולה למכור ידע גרעיני שעשוי למצוא דרכו לגורמים עוינים לישראל. לאור העובדה כי תוכניות הגרעין של פקיסטאן וקוריאה הצפונית זמינות מעל לעשור בשוק השחור הבינלאומי, קשה לראות כיצד כניסתה של איראן למועדון המפוקפק הזה תרע את המצב החמור ממילא. עם זאת איומים אמינים מצדה של הקהילה הבינלאומית בראשות ארה"ב בהטלת סנקציות קשות על המשטר וחשש מפני מכה צבאית אסטרטגית ישראלית ו/או

אמריקאית ראשונה שתונחת על איראן, ירתיעו את טהראן מלפנות לדרך זו.

שלישית, צמצום הכוחות האמריקאים בעיראק ואפגניסטאן עשוי לגרום לאיראן לאתגר את שכנותיה במפרץ. תחת לאַזן את איראן עשויות מדינות המפרץ להצטרף אליה. הסיכון גדול ביחס למדינות המפרץ הקטנות, בחריין וכוויית, בהן חיה אוכלוסייה שיעית גדולה, ופחות בנוגע לערב הסעודית.

ארה"ב משמשת לערב הסעודית כספק ביטחון אמין. ריאד שמה את מבטחה בוואשינגטון ומכירה בעובדה כי המשך קיום חצר המלוכה הסעודית מותנה בהמשך זרימת הפטרו-דולרים, כמו מחויבות הבית הלבן לשימור שושלת משפחת אל-סעוד. בהיותה מעצמה אזורית מאתגרת טהראן את ריאד צבאית ואידיאולוגית. טהראן גם חסרה היכולות הצבאיות והכלכליות המצויות בידי ארה"ב המספקות לסעודים את הביטחון הנדרש. קשה אם-כן לצפות כי ריאד תצטרף אל יריבתה השיעית ממזרח ותוותר על הביטחון שמעניקה לה ארה"ב באופן רציף ואמין מתחילת המאה הקודמת. סביר יותר להסיק כי ערב הסעודית תפנה למדיניות איזון כלפי איראן, תחזק את קשריה עם הבית הלבן, תקרא לארה"ב להרחיב אחיזתה באזור ואף תבקש לחסות בצל המטרייה הגרעינית האמריקאית הרחבה.

באופן פרדוכסלי, אמצעי שאמור היה להוביל את איראן להגדיל אחיזתה במפרץ ולהופכה למעצמה המובילה בו, עשוי דווקא לפרק אותה כמעט לחלוטין מנכסיה הגיאוגרפיים-אסטרטגיים במפרץ ולהוביל לחדירה רחבה יותר של ארה"ב לאזור. ירושלים, במידה ותקרא נכונה את המציאות החדשה שתתהווה ותשכיל להתכונן אליה כראוי, עשויה לקטוף את פירות ההתעצמות הגרעינית האיראנית באזור זה. מספר מדינות מאזור המפרץ, ובראשן ערב הסעודית, עשויות דווקא לחזק את קשריהן עם וואשינגטון ובאמצעותה עם ישראל.

רביעית, ישראל עשויה לגלות כי איראן גרעינית היא רק הניצוץ הראשון לתבערה גדולה הרבה יותר. מדינות אחרות במרחב, דוגמת טורקיה, מצרים וערב הסעודית, עשויות לפנות אף הן אל הפצצה. ישראל תצטרך לרתום את ארה"ב כדי למנוע את התפוצה האזורית של הגרעין, תוך שהיא מנצלת בחוכמה את הבטחות השווא שיצאו בהתמדה מוואשינגטון במהלך העשור האחרון בדבר פעולה אמריקאית נחרצת למניעת התגרענותה של טהראן.

ניסיון העבר מלמד כי מדינות האזור לא פיתחו באופן אוטומטי את הפצצה למרות חששן המוצק כי ישראל מחזיקה בארסנל גרעיני גדול. אין סיבה כי באמצעות התנהלות אסטרטגית נכונה ושימוש מושכל במנופי לחץ חזקים ואמינים המצויים ברשותה בבירה האמריקאית, לא תצליח ירושלים לשמר את המצב הקיים. לשם כך צריכה ישראל לנהל קמפיין מקיף בוואשינגטון שמטרתו להוביל למעורבותם האינטנסיבית של הבית הלבן ושני בתי הקונגרס: מצרים תלויה בתמיכה הצבאית השנתית האמריקאית בסך 1.5 מיליארד דולר הכוללת גם הספקת ציוד צבאי מתקדם; טורקיה תלויה בתמיכת וואשינגטון להצטרפות לאיחוד האירופי ושמירת מקומה ומעמדה בארגון נאט"ו האקסלוסיבי. אנקרה גם זקוקה לבית הלבן כדי לדחות את קבלת החוק המכיר ברצח העם הארמני על-ידי הקונגרס האמריקאי; ריאד תלויה בבית הלבן לצורך המשך זרימת הפטרו-דולרים כמו גם הבטחת ביטחונה של הממלכה והמשך קיום שושלת משפחת אל-סעוד.

ד. איראן גרעינית: הזדמנויות לישראל

"כשחשון מספיק ניתן לצפות בכוכבים", גורס פתגם פרסי עתיק. במידה ומאמצי הסיכול יכשלו ואיראן אכן תצליח להתחמש בנשק גרעיני, ייפתחו בפני ישראל אפשרויות חדשות. ירושלים תוכל לנצל את המציאות החדשה שתתהווה כדי לחזק את יחסיה עם מצרים, לשפר את יחסיה העכורים עם טורקיה ואף לכוון יחסים דיפלומטיים עם ערב הסעודית. וואשינגטון תוכל לשמש כשושבינה להסכם הגנה היסטורי בין ארבעת המדינות כאיזון כלפי איום הגרעין האיראני. התנהלות נכונה של ירושלים עשויה גם להפוך הקערה על פיה ולגרום לפצצה איראנית לשמש כאבן ריחיים שתונח מסביב לצווארו של משטר האיטוללות הקיצוני בטהראן.

הצטיידות בפצצה תוביל בהכרח לחיזוקה של איראן מבחינה צבאית. תחושות האופוריה יציידו את טהראן במטען גדול של ביטחון-עצמי שעלול להוביל אותה לביצוע פעולות אגרסיביות כלפי ישראל. עם זאת, אין סיבה להעריך כי ביום בו תחזיק איראן פצצה גרעינית אחת, או ארסנל גרעיני מצומצם, יפעלו האייטוללות בטיפשות ובפזיזות וישגרו אותן באופן מיידי לעבר תל אביב, ירושלים ודימונה. יהיה נכון יותר להניח כי לאחר תקופת אופוריה קצובה בזמן יתכנס המשטר פנימה ויפנה בלהט לאגור ארסנל גרעיני גדול, לפתח אמצעי שיגור מתקדמים, ולפתח **יכולת מכה שנייה** מוכחת ואמינה. בתקופת ההבשלה וההתפכחות הזו, תגלה לפתע טהראן כי לצד הרווחים המתלווים לפצצה במרתף, חברותה של איראן במועדון הגרעיני האקסלוסיבי מטילה עליה גם חובות ומגבלות. מאז והלאה יאולצו האייטוללות לכלכל את צעדיהם במשנה זהירות.